

Для целей МЧП інтерперсональні колізійні норми цілесообразно включати в його структуру, виділяючи в ній особе інтерперсональне право. По суті, саме в цьому напрямку йдуть сучасні процеси кодифікації та уніфікації МЧП: і в актах уніфікації МЧП ЄС, і в національних кодифікаціях МЧП фіксуються окремі спеціальні правила вибору права країни з множинністю персональних правових систем.

Література

1. Вольф М. Міжнародне частне право / пер. з англ. М.: Іностр. лит., 1948. 701 с.
2. Bartholomew G.W. (1952) Private Interpersonal Law. The International and Comparative Law Quarterly, vol. 1, no. 3, p. 325–344.
3. Schmitthoff C.M. (1948) English Conflict of Laws. London: Pitman, 462 p.
4. Vitta E. (1970) The Conflict of Personal Laws. Israel Law Review, vol. 5, p. 170–351.

Ключові слова: міжнародне приватне право, багатозначність правових систем, міжособистісне право, колізійні норми.

Ключевые слова: міжнародне частне право, множинність правових систем, інтерперсональне право, колізійні норми.

Key words: private international law, plurality of legal systems, interpersonal law, conflict of laws rules.

Князькова Любов Михайлівна

*Донецький державний університет внутрішніх справ,
доцентка кафедри загально-правових дисциплін, кандидатка
юридичних наук, доцентка*

Кравцова Маргарита Олександрівна

*Донецький державний університет внутрішніх справ,
доцентка кафедри загально-правових дисциплін, кандидатка
юридичних наук*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ СУДОВОГО ЗАХИСТУ ПЕНСІЙНИХ ПРАВ ПРАЦІВНИКАМИ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Одним із актуальних питань протягом всього існування людства залишається питання прав людини, можливість їх реалізації та захисту. Утвердження, забезпечення, реалізація прав людини є важливим

показником, що вказує на демократичність та соціальність держави, а також на те, що така держава є правовою. Побудова України як правової, демократичної держави та входження її до Європейської спільноти передбачають наявність ефективного механізму захисту прав та свобод людини, одним із елементів якого є діюва та відповідальна система надійного судового захисту осіб від порушень їхніх прав та законних інтересів. Утвердження та забезпечення цих прав і свобод Конституція України покладає на державу як її головний обов'язок. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Стаття 3 Конституції України передбачає, що забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [1].

Вступ України до Ради Європи, з одного боку, став суттєвим кроком нашої держави в процесі європейської інтеграції, а з другого – засвідчив прийняття Україною на себе цілої низки міжнародно-правових зобов'язань, насамперед, щодо поваги та захисту прав людини. Чільне місце серед виконаних зобов'язань перед Радою Європи займає ратифікація Україною Конвенції про захист прав і основних свобод людини у 1997 року [2] з визнанням юрисдикції Європейського суду з прав людини.

Право громадян на судовий захист закріплено у статті 10 Загальної декларації права людини, згідно якої воно знайшло своє відображення у частині першій статті 55 Конституції України [1]. Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових та службових осіб.

Відповідно до статті 124 Конституції України [1] правосуддя в Україні здійснюють виключно суди. Делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускаються. Після використання всіх національних засобів юридичного захисту кожен громадянин може звернутися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна. Судовий захист прав і свобод людини і громадянина необхідно розглядати як вид державного захисту

прав і свобод людини і громадянина. Слід відмітити, що норми, які передбачають вирішення спорів, зокрема про поновлення порушеного права, не можуть суперечити принципу рівності усіх перед законом та судом і у зв'язку з цим обмежувати право на судовий захист.

Правосуддя за своєю суттю визнається таким лише за умови, що воно відповідає вимогам справедливості і забезпечує ефективне поновлення в правах. Необхідно зауважити, що право на судовий захист є обов'язковим складником кожного суб'єктивного права особи, яке вона може реалізувати як безпосередньо, так і через діяльність державних чи уповноважених державою органів або організацій, які створюють необхідні умови, що сприяють відновленню порушеного права, припиненню правопорушення та притягненню винних до відповідальності [3, 188].

Сьогодні до юрисдикції адміністративних судів належать усі справи щодо спорів фізичних осіб з суб'єктами владних повноважень з приводу обчислення, призначення, перерахунку, здійснення, надання, одержання пенсійних виплат, соціальних виплат непрацездатним громадянам, виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, виплат та пільг дітям війни, інших соціальних виплат, доплат, соціальних послуг, допомоги, захисту, дітям війни, інших соціальних виплат, доплат, соціальних послуг, допомоги, захисту, пільг. Адміністративний суд стоїть на захисті соціальних інтересів громадян та захищає їх від свавілля суб'єктів владних повноважень, що особливо важливо у сфері захисту соціальних справ, оскільки соціальні права і свободи становлять питому частку у системі основних конституційних прав і свобод людини і громадянина, які дають змогу громадянам реалізовувати можливу поведінку або діяльність у соціальній сфері.

Останні роки пенсіонери органів внутрішніх справ вимушені захищати свої права у адміністративних судах. Так, починаючи з 2016 року колишні працівники міліції відстоювали своє право на перерахунок пенсії у зв'язку з підвищенням грошового забезпечення поліцейським. Аналогічна ситуація виникла і у листопаді 2019 року,

коли була введена надбавка поліцейським за специфічні умови проходження служби та змінився розмір премій поліцейським.

У зв'язку з тим, що Міністерство внутрішніх справ України не направило до органів Пенсійного фонду України оновлених довідок про грошове забезпечення для перерахунку пенсій у відповідності зі ст. 63 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» пенсіонери органів внутрішніх справ почали звертатися до суду з позовами про видачу оновлених довідок про грошове забезпечення станом на 01.12.2019 року. Таких справ накопичилось у судах досить багато. Так, наприклад, тільки по Дніпропетровській області починаючи з 2019 року у провадженні Дніпропетровського окружного адміністративного суду перебувало 53 типових справи, спір у яких виник з аналогічних підстав. Тому до Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду надійшли матеріали адміністративної справи № 160/8324/19 07.11.2019 року про розгляд цієї справи Касаційним адміністративним судом у складі Верховного Суду як зразкової. Велика Палата Верховного Суду винесла рішення по цій зразковій справі та підтвердила право позивача на отримання оновленої довідки про грошове забезпечення. Крім того, Велика Палата Верховного Суду визнала необґрунтованими посилання Пенсійного фонду України на необхідність виділення з Державного бюджету України коштів в обсязі 42,2 млрд. гривень як на підставу відмови в задоволенні позову, оскільки гарантовані законом виплати, пільги тощо неможливо поставити в залежність від видатків бюджету [4].

Разом з тим, не дивлячись на позитивні рішення судової влади дотепер оновлені довідки про грошове забезпечення для перерахунку пенсій колишнім працівникам міліції не надано до органів Пенсійного фонду України. Дотепер вони видаються тільки на вимогу пенсіонера, тоді як повинні були централізовано направлені для проведення перерахунку усім пенсіонерам органів внутрішніх справ у відповідності до Порядку проведення перерахунку пенсій, призначених відповідно до Закону України від 12.02.2008 р. № 45 «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби,

та деяких інших осіб», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України [5]. Слід відмітити, що і після отримання оновленої довідки пенсійні фонди відмовляють у перерахунку пенсій, після чого пенсіонери знов звертаються до суду. Створюється така ситуація, що для реалізації права на перерахунок пенсії, передбачений статтею 63 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» [6], пенсіонери спочатку звертаються до суду про видачу оновленої довідки про розмір грошового забезпечення, а після отримання такої довідки ще звертаються до суду з позовом про перерахунок пенсії у зв'язку з підвищенням грошового забезпечення за аналогічними посадами поліцейських. Крім того, як свідчить практика позитивні рішення судів про перерахунок пенсії органами Пенсійного фонду України не виконуються на підставі відсутності бюджетних асигнувань для виплати нарахованої за судовим рішенням пенсії.

На наш погляд, аргументи органів Пенсійного фонду України про відсутність бюджетних асигнувань для виплати нарахованої за судовим рішенням пенсії як на обставину, що звільняє його від відповідальності за невиконання судового рішення необґрунтовані. Такі твердження не підтверджуються жодним належним доказом, яким можливо встановити обсяги відповідних фінансувань, плани їх надходження та графік погашення вказаних виплат. Аналогічна правова позиція Європейського суду з прав людини. Так, у справах «Шмалько проти України» [7], «Імобільяре Саффі проти Італії» [8] Європейський суд з прав людини констатував, що невиконання судового рішення не може бути виправданим внаслідок недоліків законодавства, які унеможливають його виконання. Державні органи не можуть посилалися і на відсутність коштів як на підставу невиконання зобов'язань.

Відповідно до рекомендацій, викладених у Висновку Консультативної ради Європейських суддів № 13 від 19.11.2010 «Щодо ролі суддів у виконанні судових рішень» [9] вважаємо, що в державі, яка керується верховенством права, державні органи, насамперед, зобов'язані поважати судові рішення і якнайшвидше реалізувати їх.

Сама думка, що державний орган може відмовитися від виконання рішення суду, підриває концепцію примата права. Виконання рішення повинно бути справедливим, швидким, ефективним. Тому для цього мають бути забезпечені необхідні кошти. Чіткі правові норми повинні визначати доступні ресурси, відповідальні органи та відповідну процедуру їх розподілу. Право на судовий захист, захищене статтею 6 Конвенції [6], було б ілюзорним, якби національна правова система дозволяла, щоб остаточне, обов'язкове для виконання судове рішення залишалося невиконаним на шкоду будь-якій зі сторін. Ефективний доступ до суду включає право на виконання судового рішення без невинуватених затримок.

Література

1. Конституція України від 28.06.1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Протокол до Конвенції з прав людини і основоположних свобод ратифікованою Україною 17.07.1997. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_535#Text (дата звернення 07.07.2021 р.).
3. Чорна С. Роль судової влади в конституційно-правовому механізмі захисту прав і свобод людини. Підприємство, господарство і право. 2020. № 8. С. 186–190.
4. Рішення Конституційного Суду України від 20.12.2016 р. № 7-рп/2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-16> (дата звернення 30.08.2021 р.).
5. Порядок проведення перерахунку пенсій, призначених відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 13.02.2008 р. № 45. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/452008%D0%BF>. (дата звернення 02.09.2021 р.).
6. Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб: Закон України від 09.04.1992 р. № 2262-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 29. Ст. 399.
7. Рішення Європейського Суду з прав людини заява № 60750/00 від 20 липня 2004 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_226#Text.
8. Рішення Європейського Суду з прав людини заява № 22774/93 від 28 липня 1999 року https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_075#Text.
9. Висновку Консультативної ради Європейських суддів № 13 від 19.11.2010 «Щодо ролі суддів у виконанні судових рішень» URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU10276>.

Ключові слова: судовий захист, пенсійні права, права людини, права громадян, Європейський суд.

Ключові слова: судовий захист, пенсійні права, права людини, права громадян, Європейський суд.

Key words: judicial protection, pension rights, human rights, citizens' rights, European Court.

Арабаджи Наталя Борисівна

*Міжнародний гуманітарний університет
доцент кафедри державно-правових дисциплін,
кандидат юридичних наук, доцент*

ІСТИННІСТЬ ЯК ОДИН З КРИТЕРІЇВ ЮРИДИЧНОГО НАУКОВОГО ЗНАННЯ

Юриспруденція як цілісна наука про право та державу повинна базуватись на критеріях оцінки наукового пізнання. Незважаючи на відмінності в розумінні критеріїв оцінки наукових теорій, можна встановити ті, які виділяються у всіх науках. Одним з загальних факторів оцінки являється умова істинності та достовірності наукового знання. Юридичні теорії, на нашу думку, також повинні відповідати цьому критерію.

Істина як певний критерій наукового пізнання має неоднозначний характер. Пошук самого поняття істини ускладнюється тим, що з часом деякі наукові погляди мають властивість змінюватись, а іноді й кардинально. Те, що колись мало характер незаперечного знання, через деякий час може бути визнано хибним.

Варто відмітити, що результатом багаточисленних спроб визначити, яке знання є істинним, а яке – ні, в науці стали критерії істинності, де в різних варіантах до теорії істини відносяться: внутрішня узгодженість та логічна послідовність знань; опорні на фундаментальні онтологічні представлення науки; існуючі в суспільстві домовленості (наукова парадигма) тощо. Але це ще не єдиний підхід до розуміння істини.

Істина – це, перед усім, згода з досвідом, що підтверджується практикою. Традиційно, це відповідність теорії реальній дійсності.